

אזרחות

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

בשאלון זה פרק אחד — (50x2) — 100 נקודות
סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

קטע (100 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 1-3.

לאחרונה הועלתה הצעה שתגביל את כוחו של בג"ץ באמצעות תיקון חקיקה המכונה "פסקת ההתגברות". לפי הצעה זו תוכל הכנסת לחוקק מחדש חוק שפסל בג"ץ, אם לאחר הפסילה תערוך הכנסת הצבעה נוספת על החוק והוא יזכה לתמיכה של 61 מחברי הכנסת. לדעתי, הצעה זו פסולה ואני מתנגד לה, משום שאם היא תתקבל, תוכל הממשלה להעביר בכנסת כל חוק שיעלה בדעתה. היא תוכל, לדוגמה, לחוקק חוק שעל פיו יהיה אפשר לעצור אדם ללא הגבלת זמן וללא ביקורת שיפוטית גם אם לא תהיה לכך כל הצדקה. מקרים דומים כבר קרו בכמה מדינות, ובהן מדינות שנחשבו דמוקרטיות. בישראל עלינו להיות זהירים במיוחד, משום שאין לנו חוקה מלאה המרסנת את הממשלה, ואין אפילו חוק רגיל המפרט את זכויות האדם שהמדינה מחויבת להגן על מימושו.

התומכים בהגבלת כוחו של בג"ץ טוענים שהוא מרבה לפסול חוקים או במקרים רבים מונע מן הממשלה לממש את המדיניות שלה ובכך הוא פוגע ביכולתה לנהל כראוי את ענייני המדינה. לדעתי, טענה זו אינה נכונה משום שבישראל יש לממשלה יכולת פעולה נרחבת, אולי אפילו יותר משיש לממשלות של מדינות דמוקרטיות אחרות בעולם. בתי המשפט במדינות דמוקרטיות אחרות פוסלים חוקים רבים יותר ביחס לבית המשפט העליון בישראל. כמו כן הוא נוהג באיפוק רב יותר מבתי משפט אחרים בעולם. אומנם לעיתים הוא פוסל חוקים הסותרים חוקי יסוד, אך זו מהות הדמוקרטיה: מדינת חוק שבה השלטון חייב לפעול אך ורק במסגרת החוק, ובית המשפט מופקד על השמירה על החוק בשם העם ולמענו.

כדאי לזכור שלא הכנסת היא שהנחילה למדינת ישראל את זכויות האדם. אדרבה: הכנסת כבר חוקקה חוקים שמקנים לרשות המבצעת סמכות לפגוע בזכויות אדם ואזרח בניגוד לחוק הקיים. אני חושש שאם תתקבל ההצעה להגביל את כוחו של בג"ץ, זכויות האדם והאזרח יהיו חשופות לכל רעה שעלולה להשתלט על הממשלה ועל הכנסת. במקרה כזה דבר לא ימנע מהן לפגוע בזכויות אדם ואזרח. האם מדובר בחשש מופרך והזוי? לצערי לא.

(מעובד על פי י' זמיר, 'אני פוחד מפסקת ההתגברות', אתר Ynet, 30 באפריל 2018)

השאלות

ענה על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה 50 נקודות; סך הכול – 100 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות **על פי מה שלמדת** ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה ענה **על פי הקטע**.

1. הצג את עקרון הגבלת השלטון.

הסבר את הטענה של כותב המאמר בעניין הגבלת השלטון בישראל.

2. הצג את המושג **אקטיביזם שיפוטי**.

הסבר כיצד האקטיביזם השיפוטי בא לידי ביטוי בקטע.

3. הצג את **תפקיד הממשלה: תקנות לשעת חירום**.

הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.

בהצלחה!